

Bitcoin: Elektroniczny System Pieniężny Typu Peer-to-Peer

Satoshi Nakamoto
satoshin@gmx.com
www.bitcoin.org

Tłumaczenie na język Polski z bitcoin.org/bitcoin.pdf
przez @meeDamian

Abstrakt. Pieniądz elektroniczny w formie czysto *peer-to-peer* umożliwiłby płatności online wysyłane bezpośrednio od nadawcy do odbiorcy bez pośrednictwa instytucji finansowej. Podpisy cyfrowe oferują częściowe rozwiązanie problemu, lecz tracimy ich główne korzyści, jeśli nadal potrzebna jest zaufana strona trzecia, by zapobiec fałszerstwu polegającym na podwójnym wydaniu tych samych środków. Proponujemy rozwiązanie problemu podwójnego wydatkowania przy użyciu sieci *peer-to-peer*. Sieć opatruje transakcje znacznikami czasu, haszując je na ciągi łańcuch algorytmu *proof-of-work* z wykorzystaniem skrótów kryptograficznych (ang. *hash*), tworząc zapis, którego nie da się zmienić bez wykonywania od nowa algorytmu *proof-of-work*. Najdłuższy łańcuch nie tylko służy jako dowód zaobserwowanego ciągu zdarzeń, ale i dowód, że pochodzi on z największej puli wykonanej pracy. Dopóki większość mocy obliczeniowej kontrolowana jest przez węzły, które nie współpracują w ataku na sieć, będą one generowały najdłuższy łańcuch i pozostawią atakujących w tyle. Sama sieć wymaga tylko minimalnej struktury. Wiadomości przekazywane są przy zachowaniu najwyższej staranności, a węzły mogą do woli opuszczać sieć i do niej wracać, akceptując najdłuższy łańcuch *proof-of-work* jako dowód tego, co miało miejsce pod ich nieobecność.

1. Wprowadzenie

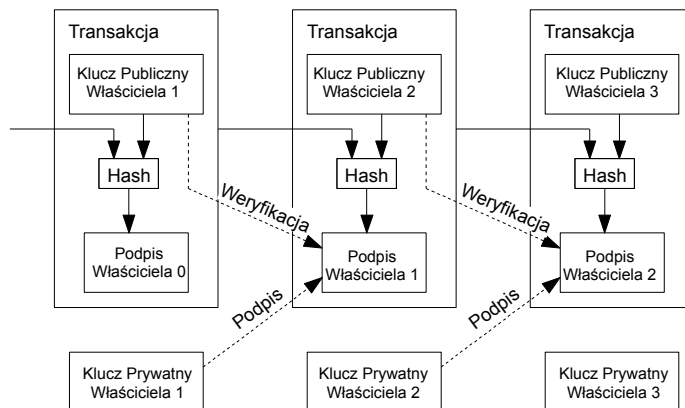
Handel w Internecie jest niemal całkowicie zależny od instytucji finansowych, pełniących rolę zaufanego pośrednika przetwarzającego płatności elektroniczne. Choć dla większości transakcji system ten się w miarę sprawdza, to nadal cierpi on z powodu nieodzownych słabości modelu opartego o zaufanie. Całkowicie nieodwracalne transakcje nie są tak naprawdę możliwe, jako że instytucje finansowe nie są w stanie uniknąć pośredniczenia w sporach. Koszty pośrednictwa zwiększają koszty transakcji, ograniczając minimalną praktyczną wartość transakcji i eliminując możliwość niewielkich, swobodnych transakcji, do tego dochodzą większe koszty w postaci utraty zdolności dokonywania nieodwracalnych płatności za nieodwracalne usługi. Wraz z możliwością cofania transakcji, rozpowszechnia się potrzeba zaufania. Sprzedawcy muszą być nieufni wobec swych klientów, żądając od nich więcej informacji, niż zwykle byłoby to konieczne. Pewien odsetek oszustw przyjmuje się jako nieuniknione. Owych kosztów i niepewnych płatności można uniknąć w transakcjach wykonywanych osobiście przy użyciu gotówki, nie istnieje jednak mechanizm umożliwiający płatności kanałem komunikacji bez udziału zaufanej strony trzeciej.

Potrzebny jest wobec tego elektroniczny system płatności oparty o dowód kryptograficzny, a nie zaufanie, który pozwala dowolnym dwóm dobrowolnie podejmującym decyzje stronom na dokonywanie bezpośrednich transakcji między sobą bez potrzeby angażowania zaufanej strony trzeciej. Transakcje, których cofnięcie byłoby obliczeniowo niepraktyczne, chroniłyby sprzedawców przed oszustwem, zaś dla ochrony kupujących można byłoby wdrożyć rutynowe mechanizmy depozytowe. W niniejszej pracy proponujemy rozwiązanie problemu podwójnego wydania wykorzystujące serwer znaczników czasu typu *peer-to-peer* do generowania

obliczeniowego dowodu porządku chronologicznego transakcji. System jest bezpieczny, o ile uczciwe węzły kolektywnie kontrolują większą moc obliczeniową niż jakakolwiek współpracująca grupa węzłów atakujących.

2. Transakcje

Elektroniczną monetę definiujemy jako łańcuch podpisów cyfrowych. Każdy z właścicieli przekazuje monetę następnemu, podpisując cyfrowo hash poprzedniej transakcji oraz klucz publiczny następnego właściciela dopisując je na końcu monety. Odbiorca może zweryfikować podpisy celem zweryfikowania łańcucha własności.

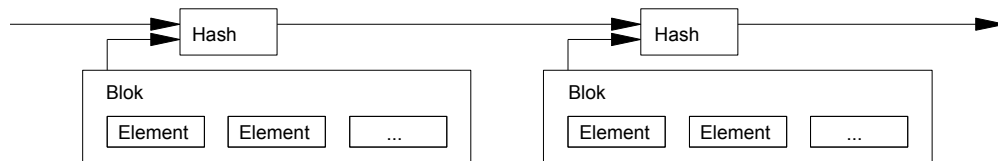

Oczywiście problemem jest to, że odbiorca nie jest w stanie zweryfikować, czy jeden z właścicieli nie wydał monety podwójnie. W takim przypadku powszechnym rozwiązaniem jest wprowadzenie zaufanego organu centralnego, bądź mennicy, która sprawdza każdą transakcję pod kątem podwójnego wydatkowania. Po każdej transakcji moneta musi zostać zwrócona do mennicy celem wydania nowej monety, i jedynie monety wydane bezpośrednio przez mennicę można uznać za niewydane podwójnie. Problem takiego rozwiązania polega na tym, że los całego systemu pieniężnego zależy od firmy prowadzącej mennicę, gdzie każda transakcja musi przez nią przejść, tak jak w systemie bankowym.

Musimy znaleźć sposób, który umożliwi odbiorcy sprawdzenie, czy poprzedni właściciele nie podpisali żadnych wcześniejszych transakcji. Na nasze potrzeby uznamy za istotną tylko najwcześniejszą transakcję, nie interesują nas zatem późniejsze próby podwójnego wydatkowania. Jedynym sposobem na potwierdzenie braku transakcji jest znajomość wszystkich transakcji. W modelu opartym o mennicę, to mennica była świadoma wszystkich transakcji i decydowała, która z nich była pierwsza. Aby tego dokonać bez zaufanej strony trzeciej, transakcje muszą być ogłaszane publicznie [1], i potrzebny nam jest system, w którym uczestnicy zgadzają się na jedną historię porządku transakcji, w jakim je otrzymywano. Odbiorca potrzebuje dowodu, iż w czasie każdej transakcji większość węzłów zgodnie uznaje ją za tą pierwszą.

3. Serwer Znaczników Czasu

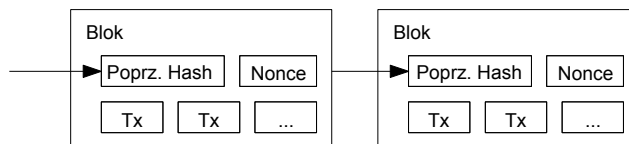
Proponowane przez nas rozwiązanie zaczyna się od serwera znaczników czasu. Serwer znaczników czasu działa poprzez opatrzenie znacznikiem czasu hasha bloku elementów i rozpowszechnienie hashu, przykładowo w gazecie lub poście na Usenecie [2-5]. Znacznik czasu stanowi dowód, iż dane musiały wówczas istnieć, rzecz jasna, aby znaleźć się w hashu. Każdy znacznik czasu zawiera poprzedni znacznik w swym hashu, tworząc łańcuch, gdzie każdy kolejny znacznik wzmacnia znaczniki go poprzedzające.

4. *Proof-of-Work*

Aby zaimplementować serwer znaczników czasu na zasadzie *peer-to-peer*, potrzebny nam będzie system *proof-of-work* podobny do Hashcash Adama Back [6], a nie tylko gazeta czy posty na Usenecie. System *proof-of-work* szuka wartości, której hash, przykładowo SHA-256, rozpoczyna się serią bitów zerowych. Przeciętny nakład wymaganej pracy jest wykładniczy do wymaganej liczby bitów zerowych i można go zweryfikować przy wykonaniu pojedynczego hasha.

W naszej sieci znaczników czasu zaimplementujemy system *proof-of-work* poprzez inkrementację parametru *nonce* w bloku, aż do uzyskania wartości, dla której hash bloku zyskuje wymagane bity zerowe. Kiedy już włożony wysiłek obliczeniowy spełni wymagania *proof-of-work*, bloku nie da się zmienić bez ponownego wykonania obliczeń. W miarę dołączania za nim kolejnych bloków, jego zmiana wymagałaby wykonania od nowa wszystkich bloków dodanych po nim.

NT: Tx jest skrótem od "transakcja"

Algorytm *proof-of-work* rozwiązuje również problem ustalania reprezentacji przy podejmowaniu decyzji większości. Jeśli większość ustala się na zasadzie jednego adresu IP na jeden głos, oszukiwać mogłby każdy dysponujący wieloma adresami IP. *Proof-of-work* działa w praktyce na zasadzie jeden-procesor-jeden-głos. Decyzja większości reprezentowana jest przez najdłuższy łańcuch, który zgromadził największy wysiłek algorytmu *proof-of-work*. Jeśli większość mocy obliczeniowej kontrolowana jest przez uczciwe węzły, uczciwy łańcuch będzie rósł najszybciej i zostawi w tyle wszelkie konkurujące łańcuchy. Aby zmodyfikować wcześniejszy blok, atakujący musiałby wykonać od nowa *proof-of-work* dla tego bloku i wszystkich dodanych po nim, po czym dogonić i prześcignąć pracę uczciwych węzłów. Później pokażemy, iż prawdopodobieństwo nadgonienia przez wolniejszego atakującego spada wykładniczo wraz z dodawaniem kolejnych bloków.

Aby zrekompenzować wzrastającą szybkość sprzętową oraz zmieniające się z czasem zainteresowanie dbaniem o węzły, poziom trudności *proof-of-work* ustalany jest przy pomocy średniej ruchomej celującej w średnią liczbę bloków na godzinę. Jeśli są one generowane zbyt szybko, poziom trudności wzrasta.

5. Sieć

Kroki potrzebne do funkcjonowania sieci są następujące:

- 1) Nowe transakcje przekazywane są do wszystkich węzłów.
- 2) Każdy węzeł gromadzi nowe transakcje w blok.
- 3) Każdy węzeł pracuje nad znalezieniem trudnego *proof-of-work* dla swego bloku.
- 4) Kiedy węzeł odnajdzie *proof-of-work*, ogłasza blok do wszystkich węzłów.
- 5) Węzły akceptują blok wyłącznie wtedy, gdy wszystkie zawarte w nim transakcje są poprawne i nie zostały już wydane.
- 6) Węzły podejmują decyzję o akceptacji bloku, pracując nad stworzeniem następnego bloku w łańcuchu, używając hasha zaakceptowanego bloku jako hasha poprzednika.

Węzły zawsze uznają najdłuższy łańcuch za ten prawidłowy i pracują ciągle nad jego wydłużeniem. Jeśli dwa węzły przekazują różne wersje następnego bloku równocześnie, niektóre węzły mogą odebrać jeden lub drugi wcześniej. W takim przypadku pracują nad pierwszym odebrany, ale zapisują drugą gałąź na wypadek, gdyby stała się dłuższa. Remis zostaje rozstrzygnięty, gdy następny *proof-of-work* zostanie wykryty i jedna z gałęzi stanie się dłuższa; węzły pracujące nad drugą gałęzią przestawiają się wówczas na tą dłuższą.

Informacja o nowych transakcjach nie musi koniecznie docierać do wszystkich węzłów. O ile dotrą one do wielu węzłów, w niedługim czasie trafią do bloku. Przekazy bloków tolerują również zagubione wiadomości. Jeśli węzeł nie odbierze bloku, zażąda go po odebraniu następnego bloku, kiedy zauważy zgubę.

6. Zachęty

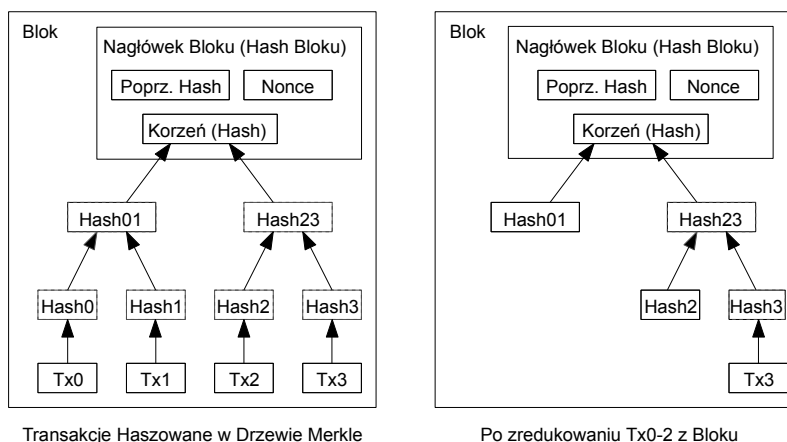
Zwyczajowo pierwsza transakcja w bloku to specjalna transakcja tworząca nową monetę dla twórcy bloku. Stanowi to dla węzłów zachętę do wspierania sieci, oraz daje sposób na wstępne wprowadzenie monet do obiegu, jako że nie istnieje organ centralny je wydający. Ciągłe dodawanie stałej ilości nowych monet jest analogiczne do poszukiwaczy złota zużywających zasoby, aby wprowadzić złoto do obiegu. W naszym przypadku to czas procesora i elektryczność są zużywane.

Za zachętę mogą również posłużyć opłaty transakcyjne. Jeśli wartość wyjściowa transakcji jest niższa od jej wartości wejściowej, różnica stanowi opłatę za transakcję dodawaną do wartości zachęty bloku zawierającego transakcję. Kiedy już z góry ustalona liczba monet wejdzie do obiegu, zachęta może płynąć całkowicie z opłat transakcyjnych i być w pełni wolna od inflacji.

Zachęta może pomóc motywować węzły do uczciwości. Jeśli chciwy atakujący jest w stanie zgromadzić więcej mocy obliczeniowej, niż wszystkie uczciwe węzły razem wzięte, musiałby wybierać pomiędzy wykorzystaniem jej do oszukania ludzi poprzez refundowanie swych płatności, lub przy jej użyciu tworzyć nowe monety. Bardziej opłacałoby się mu przestrzegać zasad, dzięki którym może zyskać więcej nowych monet, niż wszyscy inni razem, zamiast podkopywać system oraz wartość swego własnego majątku.

7. Odzyskiwanie Przestrzeni Dyskowej

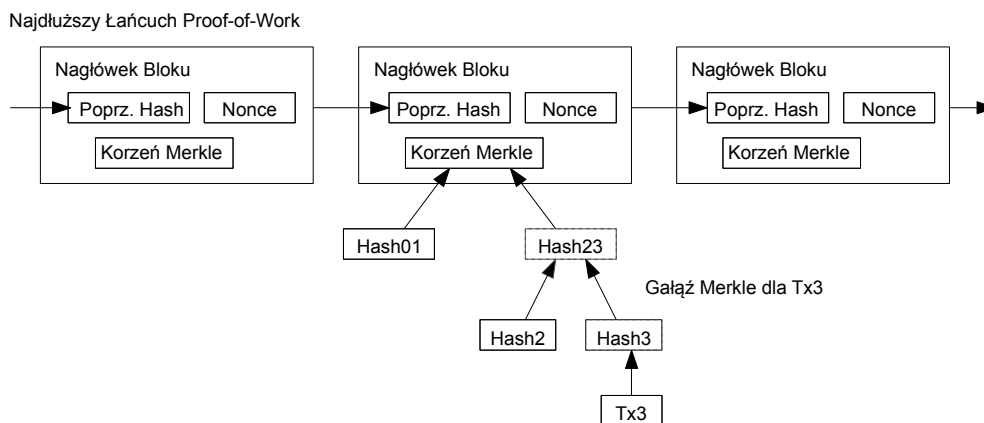
Kiedy już najnowsza transakcja monety zostanie pogrzebana pod wystarczającą ilością bloków, wydane przed nią transakcje można usunąć celem oszczędności przestrzeni dyskowej. W celu ułatwienia tego procesu bez naruszania hasha bloku, transakcje haszowane są przy użyciu Drzewa Merkle (n/t: Drzewo Skrótów) [7][2][5], gdzie tylko korzeń zawarty jest w hashu bloku. Stare bloki można wówczas pomniejszyć, przycinając gałęzie drzewa. Haszów pośrednich nie trzeba przechowywać.

Nagłówek bloku bez transakcji zajmuje około 80 bajtów. Jeśli założymy, że bloki generowane są co 10 minut, $80 \text{ bajtów} * 6 * 24 * 365 = 4,2\text{MB}$ rocznie. Wziąwszy pod uwagę, iż nowe komputery w roku 2008 zwykle mają 2GB pamięci RAM, a Prawo Moore'a przewiduje obecnie wzrost o 1,2GB rocznie, pamięć nie powinna stanowić problemu nawet, jeśli nagłówki bloków muszą być w niej przechowywane.

8. Uproszczona Weryfikacja Płatności

Weryfikacja płatności możliwa jest bez potrzeby korzystania z pełnego węzła sieciowego. Użytkownik przechowywać musi jedynie kopię nagłówków bloków najdłuższego łańcucha *proof-of-work*, którą może uzyskać przeszukując węzły sieci, aż uzna, iż znalazł najdłuższy łańcuch, skąd może uzyskać gałąź Merkle łączącą transakcję z blokiem, w którym został oznaczony znacznikiem czasu. Nie może on sam sprawdzić transakcji, ale łącząc ją do punktu na łańcuchu może dostrzec, iż węzeł sieciowy ją zaakceptował, a dodane później bloki jeszcze bardziej potwierdzają akceptację ze strony sieci.

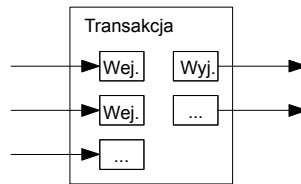

O ile uczciwe węzły kontrolują sieć, weryfikacja jest wiarygodna, jednak gdy sieć jest zdominowana przez atakującego, staje się podatna na ataki. Choć węzły sieci są w stanie same zweryfikować transakcje, uproszczona metoda może zostać zmylona przez sfabrykowane

transakcje atakującego, tak długo jak atakujący jest w stanie dominować sieć. Sposobem na ochronę przed tego typu sytuacjami mogłoby być odbieranie ostrzeżeń od węzłów sieci, kiedy węzły te wykrywają nieprawidłowy blok, oprogramowanie użytkownika odpowiada pobierając cały blok i podejrzane transakcje celem potwierdzenia nieścisłości. Firmy odbierające często płatności zapewne i tak będą chciały mieć własne węzły dla bardziej niezależnej ochrony i szybszej weryfikacji.

9. Łączenie i Dzielenie Wartości

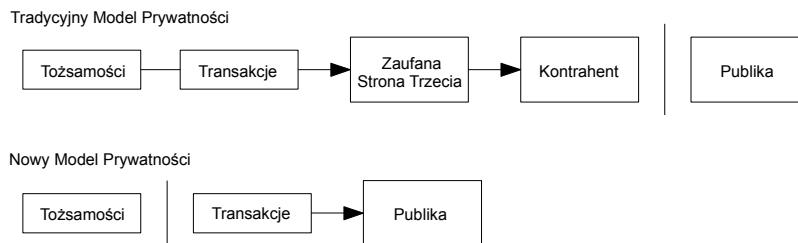
Chociaż możliwe byłoby zarządzanie indywidualnymi monetami, nieporęcznym jest dokonywanie osobnej transakcji dla każdego grosza transferu. Aby umożliwić dzielenie i łączenie wartości, transakcje posiadają wiele wejść i wyjść. Zwykle będzie albo jedno wejście dla większej poprzedniej transakcji, albo wiele wejść łączących mniejsze kwoty, oraz najwyżej dwa wyjścia: jedno dla płatności i drugie dla zwrotu reszty wysyłającemu, jeśli taka wystąpi.

Należy zauważyć, iż zjawisko rozwidłania, gdzie transakcja zależy od kilku innych transakcji, a transakcje te zależą od wielu więcej, nie jest tutaj problemem. Nigdy nie ma potrzeby wydobycia kompletnej samodzielnej kopii historii transakcji.

10. Prywatność

Tradycyjny model bankowy osiąga pewien poziom prywatności ograniczając dostęp do informacji do zaangażowanych stron oraz zaufanej strony trzeciej. Konieczność ogłaszania wszystkich transakcji publicznie wyklucza tę metodę, nadal jednak można zachować prywatność przerywając przepływ informacji w innym miejscu: czyniąc klucze publiczne anonimowymi. Publika dostrzega, że ktoś przesyła komuś pewną kwotę, lecz bez informacji łączących transakcję z kimkolwiek. Przypomina to poziom informacji udostępniany przez giełdy papierów wartościowych, gdzie czas i rozmiar indywidualnych transakcji, czyli "taśma", są upubliczniane, ale bez ujawniania stron transakcji.

W ramach dodatkowego zabezpieczenia powinno się stosować nową parę kluczy dla każdej transakcji, aby nie dało się ich powiązać ze wspólnym właścicielem. Pewnego powiązania nie da się jednak uniknąć dla transakcji o wielu wejściach, które muszą ujawniać, że ich wejścia należały do tego samego właściciela. Ryzyko polega na tym, że jeśli właściciel klucza zostanie ujawniony, powiązanie mogłoby ujawnić inne transakcje należące do tego samego właściciela.

11. Obliczenia

Rozważmy scenariusz, w którym atakujący usiłuje wygenerować alternatywny łańcuch szybciej, niż uczciwy łańcuch. Nawet, jeśli mu się uda, system nie stanie się otwarty na samowolne zmiany, takie jak tworzenie wartości z powietrza lub przywłaszczanie pieniędzy nienależących do atakującego. Węzły nie zaakceptują nieprawidłowej transakcji jako płatności, a uczciwe węzły nigdy nie zaakceptują bloku je zawierającego. Atakujący może jedynie próbować zmienić jedną z własnych transakcji w celu odzyskania niedawno wydanych pieniędzy.

Wyścig pomiędzy uczciwym łańcuchem, a łańcuchem atakującym można scharakteryzować jako Dwumianowe Błądzenie Losowe. Sytuacja sukcesu ma miejsce, gdy uczciwy łańcuch wydłuża się o jeden blok, zwiększając swą przewagę o +1, zaś sytuacja porażki ma miejsce, gdy łańcuch atakującego wydłuża się o jeden blok, redukując dystans o -1.

Prawdopodobieństwo, że atakujący nadgoni przy danym deficycie jest analogiczne do problemu Ruiny Gracza. Załóżmy, że gracz o nieograniczonych zdolnościach kredytowych zaczyna na minusie i rozgrywa potencjalnie nieskończoną liczbę zagrań, starając się wyjść na zero. Możemy wyliczyć prawdopodobieństwo, że kiedykolwiek wyjdzie na zero, lub że atakujący kiedykolwiek nadgoni uczciwy łańcuch, w sposób następujący [8]:

p = prawdopodobieństwo, że uczciwy węzeł znajdzie następny blok

q = prawdopodobieństwo, że atakujący znajdzie następny blok

q_z = prawdopodobieństwo, że atakujący kiedykolwiek nadrobi różnicę z bloków

$$q_z = \begin{cases} 1 & \text{if } p \leq q \\ (q/p)^z & \text{if } p > q \end{cases}$$

Przy założeniu, że $p > q$, prawdopodobieństwo spada wykładniczo wraz ze wzrostem liczby bloków, jakie atakujący musi nadrobić. Jako, że szanse są przeciwko niemu, jeśli dość wcześnie nie dokona on udanego skoku wprzód, jego szanse znacząco spadają w miarę zostawania coraz bardziej w tyle.

Rozważmy teraz, jak długo odbiorca nowej transakcji musi czekać, aby mieć wystarczającą pewność, że nadawca nie może już zmienić transakcji. Zakładamy, że nadawca to atakujący chcący wmówić odbiorcy na jakiś czas, że mu zapłacił, a następnie zabrać sobie kwotę z powrotem po upływie jakiegoś czasu. Odbiorca zostanie ostrzeżony w takiej sytuacji, ale nadawca liczy, iż będzie już wówczas za późno.

Odbiorca generuje nową parę kluczy i daje klucz publiczny nadawcy krótko przed podpisaniem. Powstrzymuje to nadawcę przed wcześniejszym przygotowywaniem łańcucha bloków, poprzez ciągłą pracę nad nim, aż do momentu gdy poszczęści mu się wystarczająco by dostatecznie wysunąć się naprzód, a następnie w owej chwili wykonać transakcję. Po wysłaniu transakcji nieuczciwy nadawca zaczyna pracować w tajemnicy nad łańcuchem równoległym zawierającym alternatywną wersję tejże transakcji.

Odbiorca czeka, aż transakcja zostanie dodana do bloku, a po nim dołączonych zostanie z bloków. Nie zna on dokładnej wielkości postępów dokonanych przez atakującego, ale zakładając, że uczciwym blokom zajęło to przeciętny oczekiwany czas na blok, potencjalny postęp atakującego będzie rozkładem Poissona o wartości oczekiwanej:

$$\lambda = z \frac{q}{p}$$

Aby uzyskać prawdopodobieństwo, że atakujący wciąż może nadgonić, mnożymy gęstość rozkładu Poissona dla każdej wartości postępu, jaki mógłby dokonać, przez prawdopodobieństwo nadgonienia od tego miejsca:

$$\sum_{k=0}^{\infty} \frac{\lambda^k e^{-\lambda}}{k!} \cdot \begin{cases} (q/p)^{(z-k)} & \text{if } k \leq z \\ 1 & \text{if } k > z \end{cases}$$

Przekształcamy celem uniknięcia sumowania nieskończonego ogona dystrybucji...

$$1 - \sum_{k=0}^z \frac{\lambda^k e^{-\lambda}}{k!} (1 - (q/p)^{(z-k)})$$

Konwertujemy na kod C...

```
#include <math.h>
double SzansaPowodzeniaAtaku(double q, int z)
{
    double p = 1.0 - q;
    double lambda = z * (q / p);
    double sum = 1.0;
    int i, k;
    for (k = 0; k <= z; k++)
    {
        double poisson = exp(-lambda);
        for (i = 1; i <= k; i++)
            poisson *= lambda / i;
        sum -= poisson * (1 - pow(q / p, z - k));
    }
    return sum;
}
```

Po sprawdzeniu wyników widać, że prawdopodobieństwo spada wykładniczo wraz ze wzrostem z.

```
q=0.1
z=0    P=1.0000000
z=1    P=0.2045873
z=2    P=0.0509779
z=3    P=0.0131722
z=4    P=0.0034552
z=5    P=0.0009137
z=6    P=0.0002428
z=7    P=0.0000647
z=8    P=0.0000173
z=9    P=0.0000046
z=10   P=0.0000012
```

```
q=0.3
z=0    P=1.0000000
z=5    P=0.1773523
z=10   P=0.0416605
z=15   P=0.0101008
z=20   P=0.0024804
z=25   P=0.0006132
z=30   P=0.0001522
z=35   P=0.0000379
z=40   P=0.0000095
z=45   P=0.0000024
z=50   P=0.0000006
```


Wyniki dla P mniejszego niż 0.1%...

P < 0.001	
q=0.10	z=5
q=0.15	z=8
q=0.20	z=11
q=0.25	z=15
q=0.30	z=24
q=0.35	z=41
q=0.40	z=89
q=0.45	z=340

12. Podsumowanie

Zaproponowaliśmy system transakcji elektronicznych nieopierający się na zaufaniu. Zaczęliśmy od standardowych ram dla monet wykorzystujących podpisy cyfrowe, co daje silną kontrolę nad własnością, lecz jest niekompletne bez sposobu na zapobieganie podwójnemu wydatkowaniu. Aby to rozwiązać, zaproponowaliśmy sieć *peer-to-peer* wykorzystującą system *proof-of-work* do rejestrowania publicznej historii transakcji, której zmiana szybko staje się obliczeniowo niepraktyczna dla atakującego, jeśli uczciwe węzły kontrolują większość mocy obliczeniowej. Sieć jest imponująca w swej nieustrukturalizowanej prostocie. Wszystkie węzły działają jednocześnie bez większej koordynacji. Nie trzeba ich identyfikować, gdyż wiadomości nie są przesyłane w żadne konkretne miejsce i ważne jest, by dostarczyć je przy zachowaniu najwyższej staranności. Węzły mogą dowolnie opuszczać sieć i do niej wracać, akceptując łańcuch *proof-of-work* jako dowód tego, co miało miejsce pod ich nieobecność. Głosują one przy użyciu swej mocy obliczeniowej, gdzie wyrażają akceptację prawidłowych bloków pracując nad ich wydłużaniem i odrzucają nieprawidłowe bloki odmawiając pracy nad nimi. Wszelkie potrzebne zasady i zachęty można wyegzekwować wykorzystując ten mechanizm konsensusu.

Źródła

- [1] W. Dai, "b-money," <http://www.weidai.com/bmoney.txt>, 1998 r.
- [2] H. Massias, X.S. Avila i J.-J. Quisquater, "Design of a secure timestamping service with minimal trust requirements," w *20th Symposium on Information Theory in the Benelux*, maj 1999 r.
- [3] S. Haber, W.S. Stornetta, "How to time-stamp a digital document," w *Journal of Cryptology*, tom 3, nr 2, strony 99-111, 1991 r.
- [4] D. Bayer, S. Haber, W.S. Stornetta, "Improving the efficiency and reliability of digital time-stamping," w *In Sequences II: Methods in Communication, Security and Computer Science*, strony 329-334, 1993 r.
- [5] S. Haber, W.S. Stornetta, "Secure names for bit-strings," w *Proceedings of the 4th ACM Conference on Computer and Communications Security*, strony 28-35, kwiecień 1997 r.
- [6] A. Back, "Hashcash - a denial of service counter-measure," <http://www.hashcash.org/papers/hashcash.pdf>, 2002 r.
- [7] R.C. Merkle, "Protocols for public key cryptosystems," w *1980 Symposium on Security and Privacy*, IEEE Computer Society, strony 122-133, kwiecień 1980 r.
- [8] W. Feller, "An introduction to probability theory and its applications," 1957 r.